

Жыццёвыя гісторыі з пісьменнікам Аляксеем Карпюком

Пісьменнік Аляксей Карпюк (1920-1992) з Гародні быў унікальным і смелым чалавекам. Васіль Быкаў аднойчы сказаў, што *"Карпюк - чалавек надзвычайны, сапраўдны гарадзенец"*. І некалькі цікавых гісторыяў, звязаных з Аляксеем Карпюком, прыгадаў у сваёй кнізе *"Доўгая дарога дадому"*. А той, хто яго ведаў, да сённяшніх дзён распавядае шмат гісторыяў, звязаных з гэтым цудоўным пісьменнікам і смелым чалавекам. Сам Аляксей Нічыпаравіч пра сябе сказаў так: *"Я - нецяярлівы, самаўпэўнены, рэзкі, упарты, лёгкаранімы, нясціплы, самалюбівы, прамалінейны, некамунікабельны, скрыты, схільны перабольшваць ды кідацца ў крайнасці. Цярпець не магу розных канонаў, рэжымаў, рэгламентаў і агульнапрынятых норм"*.

Прыгадваецца мне 1987 год. Слонімскі паэт Анатоль Іверс адзначаў сваё 75-годдзе ў раённым доме культуры. У Слонім прыехалі пісьменнікі з Менска, Гародні, прысутнічалі мясцовыя чыноўнікі, культработнікі, літаратары. Быў сярод іх і Аляксей Карпюк. За паўгадзіны да пачатку мерапрыемства мне казалі, што вядоўцам на ім буду я. Я захваляваўся, хуценька перапісаў, хто за кім будзе выступаць. Аляксей Нічыпаравіч убачыў, што я захваляваўся, падыйшоў да мяне і пытае: "Сяргей, ты, мусіць, хвалюешся?". "Трохі хвалююся, Аляксей Нічыпаравіч", - адказаў я. "Ды не хвалойся, Сярожа, тут няма перад кім хвалявацца!.." - сказаў пісьменнік і сеў каля мяне побач.

Пісьменнік з Гародні Валянцін Дубатоўка распавёў мне, як аднойчы жонка Аляксея Карпюка Іна выязджала на экскурсію з Гародні ў Белавежскую пушчу. Аляксей Нічыпаравіч яе правёў на вакзал, пасадзіў у аўтобус (ехаў увесь калектыў на экскурсію), пацалаваў і пажадаў усім добрай дарогі. А сам хуценька ўзяў таксі і паехаў у Белавежскую пушчу - туды, куды павінен прыехаць іх аўтобус. Па дарозе купіў букет кветак. Прыехаў, стаў і чакае аўтобус. Праз некаторы час аўтобус пад'ехаў на прыпынак, спыніўся, і ўсе экскурсанты пачалі выходзіць, убачыўшы Аляксея з букетам кветак. Выйшла жонка Іна і ад нечаканасці была вельмі здзіўлена: Аляксей з букетам стаяў перад ёй. Ён уручыў жонцы кветкі, а потым сабраўся і паехаў назад у Гародню.

Падчас савецкай гарбачоўскай барацьбы з п'янствам, Аляксей Карпюк узначальваў у Гарадзенскай пісьменніцкай арганізацыі Таварыства цвярозасці (былі такія тады створаны арганізацыі ў СССР). Усім ён чытаў лекцыі, заклікаў не піць спіртное, бо сам ніколі не піў і не курыў. Аднойчы Юрка Голуб хацеў непрыкметна пранесці ў памяшканне Саюза пісьменнікаў бутэльку гарэлкі.

Аляксей Карпюк

Але Аляксей Нічыпаравіч заўважыў, забраў у яго бутэльку і ніколі яму яе не вярнуў. А нека едучы ў цягніку Масква-Менск, Карпюк прапанаваў Алесю Адамовічу ўступіць у Таварыства цвярозасці. Той выслухаў яго прапанову і сказаў: "Я гатовы ўступіць. Але толькі з умовай разваліць гэтае таварыства знутры".

Пісьменнік Міхась Скобла прыгадаў цікавы выпадак, калі ён, дзесяцікласнік Дзярэчынскай сярэдняй школы, трапіў у Зэльвенскі дом культуры на пісьменніцкую сустрэчу з Аляксеем Карпюком і Юркам Голубам: "Аляксей Нічыпаравіч, чытаючы свае праязныя абразкі, спрактыкавана "падключаў" публіку, па-народнаму ўдала жартаваў, умела падколаваў прысутнае раённае начальства. У пэўны момант ён зрабіў выгляд, што "ідзе ў народ", але спусціцца ў залу яму не даў караткаваты провад мікрафона. "Ну от, заўсягды так залыгаюць цябе вяршоўкай і не рыпайся", - пад ажыўленне і смех слухачоў вярнуўся

Аляксей Карпюк і Васіль Быкаў

Карпюк у адгароджаную вазонамі зону каля прэзідыума".

Аляксей Карпюк вельмі хацеў мець уласны аўтамабіль і з часам набыў сабе новенькія "Жыгулі". Радасна сеўшы за руль пісьменнік пабіў яго на першым павароце.

Прыкладна такая самая бяда здарылася і з яго жонкай Інай, якая таксама спрабавала ехаць. З той пары іх машына стаяла без выкарыстання, а пасля яе Карпюкі прадалі.

Многія літаратары называюць аповесць Аляксея Карпюка "Данута" сваім самым любімым літаратурным творам. Сапраўды, "Данута" - гэта яркі ўзор лірычнай беларускай прозы. Аповесць прынесла аўтару вялікі поспех. Яна дапаўнялася аўтарам, выдавалася і перавыдавалася шмат разоў, перакладалася на іншыя мовы. А вобраз Дануты стаіць у адным шэрагу з Ядвісяй з трылогіі Якуба Коласа "На ростанях" і з Ганнай з "Палескай хронікі" Івана Мележа.

Паэтка Данута Бічэль часта распавядала, як аднойчы Аляксей Карпюк заехаў ажно ў Яраслаўль (Расія) па сваіх пісьменніцкіх справах. Ён памятаў і пра тое, што ў гэтым горадзе жыў Максім Багдановіч і там засталіся яго сваякі. У іх стаяў куфар з паперамі паэта і яго бацькі. Сва-які аддавалі ўвесь куфар, але Карпюк узяў столькі, колькі мог прывезці: метрыкі хросту і смерці, фотаздымкі са штампамі гарадзенскіх майстроў, шкатулку, якую Адам падараваў Марыльцы ў Гародні, папяровую жабку, якую брат Вадзім зрабіў для Максіма. Усё гэта захавалася і цяпер знаходзіцца ў музеі Максіма Багдановіча ў Гародні.

Пасля аднаго з фуршэтаў Аляксей Пяткевіч з Гародні прыгадаў мне такі выпадак з Аляксеям Карпюком. "Аднойчы мы з ім ехалі цягніком з Менска дадому, - пачаў успамінаць Аляксей Пяткевіч. - Вечарам зайшлі ў будынак (стары яшчэ) чыгуначнага вакзала ў Гародні перакусіць. Падняліся на другі паверх і адразу заўважылі, што людзей у рэстаране многа, асабліва мужчын. Неўзабаве высветлілася, што было гэта нейкае савецкае свята, зда-

еща, дзень чырвонай арміі. І немаладыя мужчыны, удзельнікі вайны, былі "пры парадзе". Я адразу прыкмеціў, што Карпюк неяк змяніўся з твару, як бы пацяплеў. Тады кажу яму: "Бачыце, якое суседства. І я закажу грамаўсто. Можа, і Вы што-небудзь... Такую ж вайну прайшлі!" Ён азірнуўся вакол і рашуча махнуў рукой... "Так і быць, вып'ю я бакал шампанскага". Толькі афіцыянтка прабачылася і заўважыла, што бакал ніяк нельга, трэба браць цэлую бутэльку. На тым і разышліся. Але не быў бы то Карпюк, каб так лёгка здацца. Ён устаў з-за стала і пайшоў некуды за дзверы. Даволі хутка вярнуўся з поўным бакалам шампанскага. Мы павячэралі, ён выпіў свой бакал і тады пытаецца: "Ты бачыў калі-небудзь п'янага Карпюка?" - Не, кажу, што Вы, Аляксей Нічыпаравіч, ніколі. - Тады во, глядзі, перад табою п'яны Карпюк".

Таленавітай і дзіўнай асобай быў пісьменнік Піліп Пястрак. Пра яго прыгоды мне заўсёды любіў распавядаць паэт Юрка Голуб. Пра адносіны Аляксея Карпюка і Піліпа Пестрака часта казаў гарадзенскім літаратарам Васіль Быкаў. Адзін выпадак сяброўства Пестрака і Карпюка запамніла Данута Бічэль і занатавала ў сваёй кнізе "Хадзі на мой голас" (Гародня-Уроцлаў, 2008): "Пястрак любіў прыязджаць у Гародню. Ён сам пра гэта

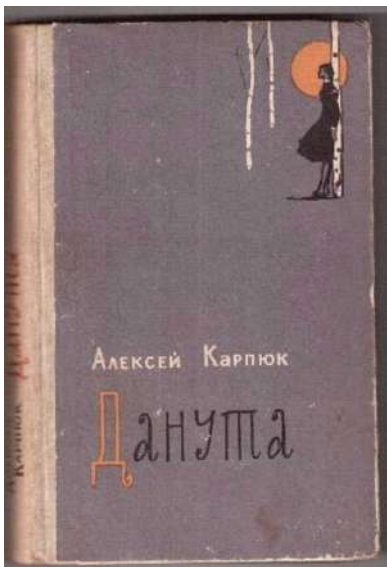

Янка Брыль і Аляксей Карпюк

Сяброўскі шарж на Аляксея Карпюка

казаў так: "У Гародню я ездзіць люблю, таму што я тут сядзеў у турме". Маўляў, прыемнае прыемна ўзгадваць... Калі Пястрак прыязджаў у Гародню, яны з Карпюком хадзілі ў рэстаран. Пястрак за маўляў пляшку гарэлкі. Карпюк за маўляў бугэльку мінералкі і шмат кубачкаў гарбаты. Да рэстараннай салаткі Карпюк вымаў з партфеля колца хатняй каўбаскі. Так яны сябравалі. Але аднойчы Піліп Пястрак зайшоў да Карпюка дадому і спытаў: "Алёша, а дзе ў цябе стаіць мая кніга?" Алёша пачаў выкручвацца, што даў пачытаць знаёмым. Але Пястрак не слухаў, ён пакрыўдзіўся і пайшоў..."

Аляксей Карпюк - чалавек, які быў выхаваны ў заходнебеларускім духу. Гэта быў культурны, таленавіты, аўтарытэтны і шчыры пісьменнік, якога мы ведалі, паважалі і любілі. Такім і застаўся ён у нашай памяці назаўсёды.

Сяргей ЧЫГРЫН.

Пісаў сатыру і гумар

5 лютага споўнілася 90 гадоў з дня нараджэння беларускага пісьменніка-сатырыка Апанаса Палітыкі (1935-2024)

Апанас Палітыка нарадзіўся 5 лютага 1935 года ў вёсцы Бродак Крычаўскага раёна Магілёўскай вобласці ў сялянскай сям'і.

Жыццё пісьменніка было звязана з малой радзімай - Крычаўскай зямлёй. З 1969 года ён загадваў сельскагаспадарчым аддзелам Крычаўскага раённага газеты. З 1975 года працаваў карэспандэнтам-арганізатарам раённага радыёвяшчання, затым загадчыкам аддзела інфармацыі і радыёвяшчання раённага газеты.

Літаратурную працу Апанас Палітыка пачаў у 1960 годзе з вершаў. Свой першы верш апублікаваў у газеце "Магілёўская праўда". Яго праявілі творы, апавяданні, аповесці адметныя грунтоўным веданнем жыцця, цёплым гумарам, вострай сацыяльнай накіраванасцю, непрымірым адносінамі да негатывных з'яў, якія перашкаджаюць нам жыць.

Першы зборнік твораў Апанаса Палітыкі выйшаў у 1976 годзе пад назвай "І ў хвост, і ў грыву". Напісаў і выдаў таксама кнігі гумару і сатыры "Маўчанне навывперадкі", "Свой хлопец", "Праверка".

Памёр Апанас Палітыка летась, 20 кастрычніка. Пахаваны ў Крычаве.

Паводле СМІ.

